

**SCHRIFTELIJKE VRAAG**

nr. 803  
van **FREYA SAEYS**  
datum: 29 juli 2015

---

aan **JO VANDEURZEN**  
VLAAMS MINISTER VAN WELZIJN, VOLKSGEZONDHEID EN GEZIN

---

*Ziekenhuizen - WHO-checklist veilige heekunde*

Prof. Dr. Dominique Vandijck (Universiteit Hasselt) stelde bij onderzoek vast dat bij ongeveer 14% van alle patiënten die een operatie ondergingen er complicaties optraden die als vermijdbaar worden beschouwd. Niet een gebrek aan vaardigheden van artsen of verpleegkundigen ligt aan de basis van de complicaties, wel het gebrek aan een operatief beleid (planning, voorbereiding, communicatie tussen de leden van het operatieteam enzovoort).

De Wereldgezondheidsorganisatie (WHO) stelde een checklist voor veilige heekunde vast, die bestaat uit drie stappen: de stappen voor de patiënt in slaap wordt gebracht, voor het insnijden en voordat de patiënt de operatiezaal verlaat. Het eerste deel betreft het bevragen van de patiënt (identiteit, toestemming, aard van de operatie, mogelijke allergieën enzovoort). Het tweede deel betreft vragen over de duidelijkheid over de rol van elk teamlid, het overlopen van alle kritische fases door de chirurg, het aanwezig zijn van alle technische apparatuur. Het derde ten slotte betreft het recupereren van alle materialen (compressen, naalden enzovoort).

70% van de ziekenhuizen beweert dat ze de WHO-checklist gebruikt, maar het onderzoek van professor Vandijck toont nu aan dat slechts 17% van de Vlaamse ziekenhuizen alle onderdelen van checklist voor veilige operaties toepast. 37,1% neemt het item vragen naar identiteit, toestemming, type operatie en dergelijke niet volledig op, en in de helft van de ziekenhuizen wordt ook de verbale telling van het gebruikte materiaal voor het sluiten van de operatiewonde niet toegepast.

Werd deze gebrekkige toepassing van WHO-checklist reeds vastgesteld door de Zorginspectie?

Zo ja, in hoeveel gevallen en welk gevolg werd eraan gegeven?

Zo neen, waarom niet? Zal er in de toekomst aandacht aan besteed worden bij de inspecties?

**ANTWOORD**

op vraag nr. 803 van 29 juli 2015

van **FREYA SAEYS**

---

De studie van Prof. Dr. Dominique Vandijck kadert in een reeks van studies die het gebruik van de safe surgery checklist evalueren.

In 2007 formuleerde de WHO 'veilige heekunde' als tweede patiëntveiligheidsdoelstelling (Background to Safe Surgery Saves Lives. Why safe surgery is important, 2007). De WHO stelde vast dat er wereldwijd een belangrijk deel van de perioperatieve sterfte en iatrogene letsels vermijdbaar zijn. In een latere studie van Haynes (januari 2009) werd aangetoond dat de sterfte bij +16-jarigen die niet-cardiale heekunde ondergingen significant verlaagd kon worden van 1,5 naar 0,8% en dat het aantal complicaties zakte van 11 naar 7% dankzij het gebruik van een controlelijst met 19 vragen, de zogenaamde "safe surgery checklist" van de WHO die in 2008 gepubliceerd werd.

In deze studie werd nagegaan of de checklist in de Vlaamse ziekenhuizen wordt toegepast en of de inhoud van de checklist overeenstemt met de WHO richtlijnen.

Uit de studie blijkt dat 70% van de Vlaamse ziekenhuizen aangeeft de checklist te gebruiken. Bij nazicht van deze checklists in de patiëntendossiers (door experts) bleek slecht 17% van de ziekenhuizen de volledige checklist, zoals door de WHO vooropgesteld, te gebruiken.

De checklist die door de WHO werd voorgesteld en als basis diende voor de door haar uitgevoerde studie, bestaat uit 3 stappen. De WHO kan echter niet duidelijk aantonen welke elementen die in haar checklist opgenomen zijn, minimaal aanwezig moeten zijn om de beschreven effecten te verkrijgen. Dit alleen al zorgt voor veel discussies in de sector. Enerzijds is er een groep die alle elementen uit de oorspronkelijke checklist wil behouden, anderzijds is er een groep die pleit voor lokale aanpassingen en de weglating van bepaalde items.

Zowel de Vlaamse als de federale overheid vinden het gebruik van een dergelijke checklist belangrijk op basis van de huidige onderzoeksresultaten. Beide overheden hebben de voorbije jaren acties ondernomen om het gebruik van een checklist in de operatiekwartieren te bevorderen. Specifiek voor Vlaanderen ging Zorginspectie in 2013-2014 na of een checklist gebruikt werd in de Vlaamse operatiekwartieren en in welke mate deze checklists effectief werden ingevuld. Een studie (op basis van een schriftelijke enquête) gebeurde in 2012 ook door de federale overheid (Maquoi et al.). De resultaten waren tamelijk gelijklopend.

Zorginspectie stelde vast dat een safe surgery checklist in alle Vlaamse ziekenhuizen was ingevoerd.

In 97% van de gecontroleerde patiëntendossiers werd een safe surgery checklist teruggevonden. Maar slechts bij 39% van de patiënten was deze checklist volledig ingevuld.

Omwille van de discussie over het al dan niet aanpassen van de safe surgery checklist aan de lokale situatie ging Zorginspectie niet na of alle items zoals opgenomen in de WHO checklist waren ingevuld.

De studie door Jochen Bergs en prof. Dr. Vandijck die nu gepubliceerd werd vormt een vervolg op vroegere studies die door deze onderzoeksgroep werden uitgevoerd. Deze

studie, passend in een vraag van ICURO en het indicatorenproject VIP<sup>2</sup>, probeert een beeld te geven van het aantal checklists in de Vlaamse ziekenhuizen die alle WHO-items bevatten en de mate waarin al die items ingevuld worden.

Deze studie moet mee de vraag helpen beantwoorden welke items in Vlaanderen als essentieel beschouwd worden en die minstens opgenomen moeten worden in een checklist of minstens beantwoord moeten zijn om heelkunde veiliger te maken. Dit zal ook deel uitmaken van een kwaliteitsindicator die in het kader van VIP<sup>2</sup> regelmatig in de deelnemende ziekenhuizen gemeten en gepubliceerd zal worden.

Zorginspectie heeft dus vastgesteld dat de implementatie van een checklist in alle ziekenhuizen in Vlaanderen al een feit was. Dat deze checklists een grote verscheidenheid kenden, was bekend bij Zorginspectie. Samen met de sector en het Agentschap Zorg en Gezondheid, werkt Zorginspectie aan een duidelijk en gevalideerd kader en aan de effectieve implementatie ervan. De nu gepubliceerde studie van de Universiteit Hasselt geeft een beeld over welke elementen in de Vlaamse ziekenhuizen via een checklist gecontroleerd worden en welke niet.

Zorginspectie volgt deze ontwikkelingen nauwgezet op en past indien nodig haar inspecties hierop aan.